

Bijlage VMBO-KB
2010

tijdvak 2

Nederlands CSE KB

Tekstboekje

Tekst 1

Lees eerst de vragen in het boekje Examen VMBO-KB. Zoek daarna de antwoorden op in de hierna volgende tekst. Je hoeft de tekst dus niet eerst door te lezen. Let op: deze tekst bestaat uit vijf bladzijden!

ALGEMENE VOORWAARDEN voor reizen van Algemeen Verbond Van Reisondernemingen ANVR

Aankomst en vertrek

In het algemeen is uw accommodatie tussen 14.00-18.00 uur beschikbaar op de dag van aankomst. In drukke periodes kan het voorkomen dat uw accommodatie op een later tijdstip beschikbaar is. Bij aankomst op zaterdagmiddag of zondag dient u er rekening mee te houden dat winkels en banken gesloten kunnen zijn. Op de laatste dag van uw verblijf dient u vanaf 10.00-12.00 uur de accommodatie vrij te geven. Deze regels zijn internationaal. Afwijken van de genoemde tijden is soms (na overleg met de verhuurder) mogelijk, soms is dit ook absoluut uitgesloten. Indien u denkt na 18.00 uur te arriveren is het noodzakelijk dit aan de accommodatieverschaffer te melden. Dit geldt ook indien u op een andere dag of tijd dan de geplande aankomstdag of tijd aankomt. In populaire vakantiegebieden loopt u anders het risico dat uw accommodatie niet meer beschikbaar is. In zo'n geval worden de kosten van de ongebruikte nacht(en) niet terugbetaald.

Annulering tijdens kantooruren

Annulering is alleen mogelijk tijdens kantooruren, te weten op maandag tot en met woensdag van 09.00-18.00 uur, op donderdag en vrijdag van 09.00-21.00 uur en op zaterdag van 09.00-17.00 uur.

Bedden

Nederlanders zijn gemiddeld genomen de langste mensen ter wereld. Een

standaard bed is gemiddeld 1.80 m lang. Als u een kamer reserveert waar plaatsing van een extra bed voor de derde en eventueel vierde persoon mogelijk is, kan dit extra bed een opklapbed, divanbed, slaapbank of stretcher zijn. Slaapbanken zijn veelal slaapplekken in de woonkamer van een appartement, bungalow of villa. Een extra bed gaat ten koste van de leefruimte.

Beschrijving accommodatie

De beschrijving van de accommodaties is zo objectief mogelijk opgesteld. Indien er afwijkingen zijn tussen de beschrijving en de vermelding in de prijstabel is deze laatste bepalend.

Classificatie

De kwaliteit van het comfort en de aanwezige faciliteiten worden uitgedrukt door middel van sterren. Bij de beschrijvingen zijn wij primair uitgegaan van de officiële, door de autoriteiten afgegeven waarderingen. Waar deze ontbreken of naar onze mening afwijken, hebben wij volgens onze eigen maatstaven een classificatie toegekend.

***** luxe

**** 1e klas

*** middenklasse

** toeristenklasse

* eenvoudige toeristenklasse

Extra kosten ter plaatse

Deze kosten betreffen veelal elektriciteit, water, schoonmaak, toeristenbelasting, kluisjes etc. Wij kunnen niet aansprakelijk gesteld

worden indien deze tussentijds
gewijzigd worden. De genoemde
kosten dienen ter plaatse direct te
worden verrekend bij aankomst of voor
75 vertrek als onderdeel van een
overeenkomst tussen cliënt en
plaatselijke onderneming. U treft in die
overeenkomst ook informatie aan of u
eventueel dekbedovertrekken, lakens,
80 slopen, hand- en theedoeken moet
meenemen.

Faciliteiten en entertainment

Bij een aantal beschrijvingen zijn
bepaalde faciliteiten en entertainment
opgenomen. U dient er rekening mee
85 te houden dat de mogelijkheid bestaat
dat deze faciliteiten en entertainment
in het laagseizoen van de bestemming
slechts in beperkte mate uitvoerbaar
zijn en vaak afhangen van
90 weersomstandigheden of het aantal
gasten en hun belangstelling voor het
georganiseerde. Tevens dient u er
rekening mee te houden dat het
animatiepersoneel (indien aanwezig),
95 babysitters en crècheleidsters veelal
alleen de taal spreken van het land
en/of van de grootste groep aanwezige
gasten, tenzij anders in de beschrijving
staat vermeld.

Feestdagen en evenementen

100 Ook in het buitenland zijn diverse
natio-nale, regionale en lokale
feestdagen. Het is mogelijk dat tijdens
uw verblijf in het betreffende land een
feestdag wordt gevierd en dat hierdoor
105 winkels, banken, musea en
bezienswaardigheden gesloten zijn.
Ook kan het voorkomen dat er tijdens
uw verblijf bepaalde evenementen,
congressen e.d. worden
110 georganiseerd. Wij vragen hiervoor uw
begrip. Wijzigingen in de faciliteiten en
data van evenementen, zoals vermeld
op de bestemmingspagina's bij de
gebieden, zijn onder voorbehoud.

Gezondheid en veiligheid

115 Voor onze bestemmingen gelden
mogelijk (reis)adviezen en/of

voorschriften op het gebied van
gezondheid of veiligheid. Voor
informatie met betrekking tot uw
120 gezondheid verwijzen wij u naar uw
huisarts, GGD, het Ministerie van
Volksgezondheid of www.lcr.nl. Voor
informatie over reisadviezen kunt u
terecht bij het Ministerie van Buiten-
125 landse Zaken, www.minbuza.nl.

Huisdier

Of uw huisdier al dan niet welkom is,
leest u in de tekst onder bijzonder-
heden. U dient er hierbij rekening mee
te houden dat het huisdier alleen op de
130 kamer of in het appartement en niet in
de openbare ruimtes van de accommo-
datie welkom kan zijn. De kosten die
ter plaatse voldaan moeten worden,
staan in de meeste gevallen hierbij
135 aangegeven. Huisdieren dienen altijd
bij boeking te worden opgegeven. Een
richtlijn van de Europese Unie stelt het
volgende verplicht: honden, katten en
fretten hebben een EU-paspoort nodig
140 indien zij op reis gaan naar het buiten-
land. Tevens dienen zij te worden
ingeënt tegen hondsdolheid en te zijn
voorzien van een identificatie(chip).
Voor landen buiten de EU kunnen nog
145 andere verplichtingen gelden zoals het
afnemen van een bloedtest, wat 6
maanden voor vertrek dient te gebeu-
ren. Informeer tijdig welke eventuele
verdere toelatingseisen er zijn bij uw
150 reisbureau of ambassade van het land
van bestemming. De accommodaties
waar huisdieren niet zijn toegestaan,
zijn niet altijd 'huisdiervrij'. De reden is
dat er vaak verschillende regels zijn
155 t.a.v. huurders en privé-eigenaren.
Deze informatie is vooral bedoeld voor
carapatiënten.

Kookmogelijkheden

In de meeste woningen is sprake van
een open keuken of kitchenette, d.w.z.
160 een niet afgeschermd gedeelte van de
woonkamer, waarin zich een koelkast,
een kooktoestel (gas, elektrisch of
kera-misch) en een klein aanrecht

165 bevinden. In veel gevallen zijn keukens
en kitche-nettes slechts geschikt voor
het bereiden van eenvoudige
maaltijden. In uw vakantiekeuken moet
u wel eens een beetje improviseren,
omdat (typisch Hollandse) attributen
170 waar u thuis aan gewend bent, zoals
een kaasschaaf, koffiefilters,
afwasborstel en een goede blikopener
soms ontbreken. Ook bestaat het
kooktoestel soms maar uit twee
175 kookplaten waarvan er een als
warmhouder dient.

Problemen ter plaatse

Indien u ter plaatse met
onvolkomenheden wordt
geconfronteerd, dient u hier-van zo
spoedig mogelijk melding te maken bij
180 de betrokken dienstverlener, zodat
deze een passende oplossing kan
treffen. Schenkt deze, naar uw
mening, onvoldoende aandacht aan de
door u geconstateerde
185 onvolkomenheden, dan dient u contact
op te nemen met het noodnummer
+31(0)53-4880050 in Nederland.
Indien u onverhoopt ontevreden bent
over de manier waarop uw probleem
190 wordt opgelost, laat dan uw klacht
schriftelijk vastleggen door de dienst-
verlener. Dit rapport dient u ons
uiterlijk 1 maand na terugkeer toe te
sturen (zie ook de ANVR-
195 Reisvoorwaarden, artikel 17).
Wat u niet moet doen bij
ontevredenheid is uit eigen beweging,
dus zonder overleg met ons, de
200 gereserveerde accommodatie verlaten
of een andere accommodatie
betrekken. U verliest dan uw eventuele
rechten op vergoeding of compensatie.

Prijsberekening

U vindt de door u te betalen reissom
205 door het aantal nachten (8 dagen = 7
nachten) dat binnen één periode valt te
vermenigvuldigen met de
gepubliceerde nachtprijs. Valt uw
verblijfsduur in twee periodes, dan
210 vermenigvuldigt u ook het aantal

nachten binnen de tweede periode met
de nachtprijs en telt beide uitkomsten
bij elkaar.

215 Indien de prijs in onze brochure en die
in het boekingsysteem niet met elkaar
overeenkomen, is de prijs in het
boekingsysteem bepalend.

Prijstabellen

Voor de duidelijkheid treft u hieronder
een verklaring aan van de afkortingen
220 zoals deze in de prijstabellen
voorkomen.

LG = logies

LO = logies/ontbijt

HP = halfpension

225 VP = volpension

AI = all inclusive

do = douche

ba = bad

wc = toilet

230 bl = balkon

Prijsvermeldingen en lokale activiteiten

We vermelden zoveel mogelijk
informatie over lokale prijzen van
liftpassen en geplande activiteiten en
evenementen. Hoewel wij deze
235 gegevens met de grootst mogelijke
zorgvuldigheid verzamelen in
samenwerking met bijvoorbeeld lokale
VVV's, geven wij geen garanties
omtrent de juistheid van deze
240 gegevens. Deze faciliteiten en
activiteiten vallen buiten het door ons
aangeboden pakket. Deze informatie
beschouwen wij als extra service aan u
om de verschillende bestemmingen
245 met elkaar te vergelijken.

Reisbescheiden

Als u uw vakantie heeft geboekt,
ontvangt u een compleet pakket met
reisbescheiden. Naast wetenswaardig-
heden over uw vakantieland ontvangt u
250 een voucherboekje met daarin uw ac-
commodatievoucher en eventueel
vouchers voor andere geboekte
reisonderdelen zoals een huurauto.
Ook treft u een voucher met informatie
255 voor de thuisblijvers aan.

De reisbescheiden worden ongeveer 10 dagen voor vertrek afgeleverd bij het reisbureau. Bij lastminute-reizen dient u er rekening mee te houden dat u uw reisbescheiden, indien u een vliegreis heeft geboekt, op de luchthaven dient op te halen. Wij raden u altijd aan uw reisbescheiden op juistheid te controleren.

Reissomwijziging voorbehouden

Wij behouden ons het recht voor de reissom te wijzigen indien bijvoorbeeld wijzigingen in de vervoerskosten en verschuldigde heffingen daartoe aanleiding geven. Verhogingen van deze kosten zullen daarbij netto, dus zonder opslag, worden doorberekend. Dit gebeurt alleen indien deze kosten bij het vaststellen van de reissom nog niet bekend waren (zie ook artikel 4 van de ANVR-Reisvoorwaarden).

Reserveringskosten

Alle reserveringskosten en administratiekosten brengen wij per partij in rekening, ongeacht het aantal personen. Deze kosten zijn onafhankelijk van de verblijfsperiode en worden eenmalig berekend. Dit geldt voor elk arrangement, dus zowel voor een hotelreservering als voor een bungalow- of appartementsreservering. Als partij wordt beschouwd een aantal bij elkaar behorende deelnemers, die tegelijkertijd voor hetzelfde object in dezelfde periode boeken. De reserveringskosten bedragen voor alle arrangementen € 15 per partij. Bij annulering worden reserveringskosten niet gerestitueerd.

Rolstoel of slecht ter been

Direct bij reservering dient u kenbaar te maken of iemand uit uw reisgezelschap slecht ter been is of van een rolstoel ge-bruik maakt. Met zoveel mogelijk bijzon-derheden kunnen wij ons best doen om eventuele problemen tijdig te signaleren en indien nodig alternatieven aan te dragen. Wij raden

u aan een formulier aan te vragen zodat e.e.a. schriftelijk vastligt.

Routesuggestie

Bij 'eigenvervoerreizen' ontvangt u bij uw reisbescheiden een routesuggestie naar uw accommodatie. De routesuggestie geeft u een indicatie over de te rijden route. Over de laatste kilometers naar uw accommodatie ontvangt u meer gedetailleerde informatie.

Service

Service hangt nauw samen met de graad van luxe en de soort accommodatie, maar verschilt ook van land tot land. Reken er niet te veel op dat het personeel u behulpzaam is bij het in- en uitladen van uw bagage of dat men u persoonlijk naar uw hotelkamer of appartement of bungalow zal begeleiden.

Schoonmaak

De dagelijkse schoonmaak van uw appartement of bungalow is niet inbegrepen, tenzij anders staat vermeld in de beschrijving. Indien aangegeven kunnen er schoonmaakkosten al dan niet verplicht worden berekend. Soms kunt u kiezen of u zelf schoonmaakt of dit tegen betaling laat doen. Bij hotels is de schoonmaak vrijwel altijd dagelijks; op zon- en feestdagen wordt er niet schoongemaakt. De normen en waarden op het gebied van schoonmaken zijn soms anders dan in Nederland. Verwacht tijdens uw verblijf geen grote schoonmaak. Meld problemen met de schoonmaak altijd tijdens uw vakantie! U zult begrijpen dat wij achteraf niets meer kunnen doen aan uw opmerkingen over onvoldoende schoonmaak of verstrekking van linnengoed. Tijdens uw vakantie kan met onmiddellijke aandacht van de receptie of het schoonmaakpersoneel zelf e.e.a. opgelost worden.

Toeristenbelasting

Deze kosten zijn veelal exclusief en staan vermeld in de beschrijving. Voor kinderen geldt vaak een gereduceerd tarief. Aangezien de lokale overheden deze belasting plotseling en zonder vooraankondiging kunnen wijzigen, zijn alle genoemde bedragen onder voorbehoud, zoals bekend per datum van het in druk geven van deze brochure.

Vertraging bij aankomst

Indien u door welke oorzaak dan ook met veel vertraging op uw vakantiebestemming arriveert (bijvoorbeeld na 20.00 uur), wilt u dan zelf telefonisch de accommodatie op de hoogte brengen van uw verlate aankomst. Het kan zijn dat de receptie vanaf het aangegeven tijdstip gesloten is. Indien u later arriveert dan de gereserveerde dag van aankomst of eerder vertrekt dan de oorspronkelijk

geboekte vertrekdatum, ontstaat geen recht op restitutie van de niet gebruikte dagen van de accommodatie of niet gebruikte maaltijden. Let wel: het is niet altijd mogelijk om een dag later aan te komen. Wanneer dit bijvoorbeeld een zon- of feestdag is, kan de receptie gesloten zijn. Verder dient u bij eerder vertrek te allen tijde contact met ons op te nemen.

Wijziging na de totstandkoming van de boeking

Indien de optietermijn is verstreken en er komen wijzigingen in uw bestaande boeking, dan zijn wij veelal genoodzaakt wijzigingskosten in rekening te brengen. Tot 28 dagen voor vertrek bedragen deze € 27,- per boeking (bij eigenvervoerreizen € 14,- indien korter dan 5 dagen of bij verblijf in Nederland). Zie ook artikel 7 van de ANVR Reisvoorwaarden.

Naar een brochure van de reisvereniging ANVR, voorjaar 2006

Veiliger vuurwerk, maar onveilige arbeidsomstandigheden

(1) In Nederland is sinds 2006 zwaarder vuurwerk dan daarvoor toegestaan. Hiermee hoopt de overheid de import van illegale pijlen en knallers uit België en Duitsland tegen te gaan. De vuurwerksoorten die onder de nieuwe regels vallen, zijn de zogeheten cakeboxen en ratelbanden. Vroeger mocht er slechts 200 gram kruit zitten in deze producten. Sinds 2006 is dat verhoogd naar 500 gram. Tegelijkertijd stelt Nederland sinds 2006 echter wel veel strengere veiligheidseisen aan het afsteken van consumentenvuurwerk dan vroeger.

(2) Meteen na de versoepeling nam het aantal vuurwerkslachtoffers voor het eerst sinds lange tijd toe. Er werden vragen in de Tweede Kamer gesteld, omdat het erop leek dat dit te maken had met de versoepelde vuurwerkwetgeving. Maar dat bleek niet het geval. In bijna een kwart van de gevallen bleek het nog steeds te gaan om letsel veroorzaakt door illegaal vuurwerk.

(3) De stijging van het aantal slachtoffers wordt bovendien geweten aan weersomstandigheden. Het waaide hard rond de jaarwisseling 2006/2007. Ook gebruikte men niet altijd adequate afsteekmiddelen (verzwaarde fles of pvc-buis). Zo bleek bijvoorbeeld 20% van de vuurwerkslachtoffers te vallen bij het afsteken van vuurpijlen. Het risico van letsel hierbij werd vergroot doordat fabrikanten de vuurpijlen steeds langer maken. Omdat het zwaartepunt aan de bovenkant zit, vallen ze in een niet-verzwaarde fles en bij harde wind sneller om. Inmiddels is het verplicht om bij bepaalde soorten vuurwerk hulpmiddelen voor het afsteken ervan te leveren.

(4) De nieuwe regels voor het afsteken van vuurwerk zijn ook onderdeel van de vuurwerkcampagne van de Stichting Consument en Veiligheid. Voor het eerst is er in de campagne aandacht voor het opruimen van de afvalresten van vuurwerk. Hierdoor wordt het risico dat kinderen vuurwerk aansteken dat niet is afgegaan, kleiner. De Stichting Consument en Veiligheid richt zich in de campagne bovendien niet alleen op de traditionele doelgroep – kinderen en jongeren – maar nu ook op ouderen, omdat vorig jaar het aantal slachtoffers onder ouderen toenam. Zij mogen tijdens de jaarwisseling weliswaar zwaarder vuurwerk afsteken dan voorheen, maar dat vuurwerk moet wel aan striktere kwaliteitseisen voldoen dan vroeger.

(5) Dat vormt een contrast met de onverschilligheid die er lijkt te bestaan over de veiligheid van de mensen die de producten maken: de arbeiders in Chinese vuurwerkfabrieken. Bijna al het legale consumentenvuurwerk dat we met zijn allen afsteken, komt uit China. Het meeste wordt gemaakt in fabrieken in de stad Liuyang, in de zuidelijke provincie Hunan. Hier wonen ongeveer 1,3 miljoen mensen, van wie er rond de 400.000 afhankelijk zijn van de vuurwerkproductie. Af en toe gaat er iets mis. Bijvoorbeeld op 29 augustus 2007. Toen vielen er in een vuurwerkfabriek in Liuyang ten minste vijf doden en twintig gewonden. In 2005 vielen er dertien doden in de plaats Yiyang bij een soortgelijk ongeluk. De omstandigheden waaronder Chinese vuurwerkerarbeiders moeten werken, zijn veel slechter dan in Nederland, waar betonnen bunkers en sprinklerinstallaties de schade voor mens en

omgeving moeten beperken in het
90 geval van een ongeluk. De algemene
oorzaak daarvan is het Chinese staats-
systeem, waarin arbeidsomstandig-
heden van de arbeiders niet zo
belangrijk zijn als in het westen.
95 **(6)** Nederlandse vuurwerkimporteurs
nemen met hun orders een flink deel
van de omzet in China voor hun reke-
ning. Soms zijn die opdrachten goed
voor 40% van de omzet van een
100 bepaalde fabriek. Desondanks oefenen
ze niet of nauwelijks invloed uit op de
arbeidsomstandigheden in de Chinese
fabrieken, terwijl ze daar, gezien hun
marktaandeel, wel de mogelijkheid
105 voor hebben. Regelmatig bezoeken
Nederlandse vertegenwoordigers Chi-
nese fabrieken. In de eerste plaats om
te kijken of de kwaliteit van de bestel-
de goederen wel in orde is. En verder
110 om te zien of alles op tijd kan worden
geleverd. Daarnaast constateren de
'inspecteurs' soms op het gebied van
de arbeidsomstandigheden wel eens
zaken die veel beter kunnen, maar
115 verder dan die constatering komt het
meestal niet. Blijkbaar wil men de
goede handelsrelaties, die in veel
gevallen al 40 jaar duren, niet op het
spel zetten door kritische opmerkingen
120 over de arbeidsomstandigheden in de
vuurwerkfabrieken te maken.
(7) De Nederlandse Consumentenbond
sprak zeven importeurs die allen
zeiden wel oog te hebben voor het
125 welzijn van de Chinese arbeiders.
Tijdens hun bezoeken aan leveranciers
observeren ze, naar eigen zeggen,
meestal kritisch hoe het met arbeids-

omstandigheden en veiligheid is
130 gesteld. Slechts in een enkel geval
wordt dit ook besproken met de
leveranciers. Ze wijzen er bijvoorbeeld
op hoe belangrijk het is dat er voldoende
afstand zit tussen de verschillende
135 werkplaatsen, dat de muren dik ge-
noeg zijn, dat er aarden wallen om-
heen zijn geplaatst, dat de werkne-
mers bij bepaalde typen vuurwerk in
kleine ploegen of alleen werken, dat de
140 werkplaatsen opgeruimd zijn en dat er
geen los kruit ligt.
(8) Alleen een importeur uit Veenen-
daal zegt een begin te hebben ge-
maakt met het kritiseren van veilig-
heidsaspecten. Volgens de bedrijfs-
145 leider Martin van Roekel heeft hij een
afpraak gemaakt over het spreiden
van de productie van vuurwerk door
het jaar heen, die de veiligheid verbe-
tert. Daardoor worden extreem lange
overwerktijden tijdens piekperioden
vermeden. Verder moet er daardoor
150 het hele jaar door gewerkt worden met
vaste ploegen gespecialiseerd perso-
neel, dat minder ongelukken maakt
dan hulpkrachten tijdens pieken.
(9) Van Roekel maakt indien nodig ook
wel andere kritische opmerkingen
tegen het management. "Ik let er
160 bijvoorbeeld op of er geen los spul in
de werkplaatsen ligt en of er scherpe
randen zitten aan de tafels waar de
werknemers zich aan kunnen ver-
wonden. Als ik dan de volgende keer
165 terugkom, merk ik soms dat ze aan de
arbeidsomstandigheden wat gedaan
hebben."

*Naar een artikel van C. van Bakel,
Consumentengids, januari 2008*

Weet u wat te doen bij een hartstilstand?

Geef u op voor een reanimatie- en AED-cursus

Elke week worden 300 Nederlanders buiten het ziekenhuis getroffen door een hartstilstand. Jong, oud, man, vrouw: iedereen kan een hartstilstand krijgen. De eerste zes minuten zijn cruciaal. Snelle en doeltreffende hulp van omstanders is dus van levensbelang.

De overlevingskans van het slachtoffer kan vele malen vergroot worden als een omstanders direct 112 belt, onmiddellijk begint met reanimatie (hartmassage en mond-op-mondbeademing) en binnen zes minuten met een AED (Automatische Externe Defibrillator) het hart een of meerdere krachtige stroomstoten toedient.

Zorg dat u weet wat u moet doen. Geef u op voor een reanimatie- en AED-cursus. Toelatingseisen zijn er niet. De cursus duurt gemiddeld vier tot zes uur. Kijk op www.reanimatiepartner.nl voor een cursuslocatie bij u in de buurt of bel naar de Nederlandse Hartstichting via 0900 – 3000 300 (lokaal tarief).

Naar een advertentie in NRC-Handelsblad, 4 januari 2008

Verzot op roerbakken

(1) Dat de Nederlandse economie op volle toeren draait, maar het aantal faillissementen in de horeca in 2006 fors toenam, is alarmerend nieuws. Dit blijkt namelijk uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek. En dat terwijl het aantal bedrijfssluitingen samen in dezelfde periode daalde naar een kleine 9200. Beter nieuws is, dat de horeca-ondernemers niet snel bij de pakken neerzitten. Ze openen ook in hoog tempo nieuwe zaken. Overduidelijk favoriet daarbij is het wokrestaurant. Nederlanders zijn gek op roerbakken en daar spelen ondernemers handig op in.

(2) Neem Lipo Wu. Hij is mede-eigenaar en manager van niet zomaar een wokrestaurant. Nee, het onlangs geopende wokrestaurant in Maarssen is met 1.600 zitplaatsen naar eigen zeggen het grootste van Europa. Gasten kunnen er door de week voor € 17,95 en in het weekend voor € 19,95 onbeperkt eten. Uit een buffet dat uiteenloopt van eend tot paddenstoelen en van vis tot taugé, kiezen ze hun favoriete ingrediënten. Die worden ter plekke door een van de koks geroerbakt. Bami, rijst of nasi en één van de vele sauzen maken de maaltijd compleet.

(3) Verrassend is het niet, dat zo'n groot wokrestaurant de deuren opent in Nederland. Het aantal Chinees-Indische wok-eethuizen nam de afgelopen jaren flink toe. Waren er in 2000 nog maar dertig, nu zijn het er vierhonderd, schat Li Ping Lin, sectormanager Chinees-Indische bedrijven van branche-organisatie Koninklijke Horeca Nederland. Wokrestaurants nemen een aanzienlijk deel van de groei van het totale aantal restaurants voor hun rekening.

(4) Wat is de verklaring voor de populariteit? Gasten kunnen er zelf hun maaltijd samenstellen. Ze weten zeker, dat ze niets op hun bord krijgen wat ze niet lekker vinden. "Bij andere restaurants kun je namelijk wel eens voor verrassingen komen te staan," zegt Lin.

(5) Ook de gezonde bereidingswijze speelt een rol. Bij wokken is weinig olie nodig. Verder blijven voedingsstoffen behouden doordat groenten en andere ingrediënten maar kort worden gebakken, aldus het Voedingscentrum, dat voorlichting geeft over voeding. Wokrestaurants adverteren regelmatig met die manier van koken. En dat werkt, want gezond is in.

(6) Een andere verklaring voor het succes is het onbeperkt eten voor een schappelijke prijs. Bij de meeste wokrestaurants kunnen gasten voor pakweg 18 euro zoveel eten als ze willen. Vooral doordat Nederlanders de afgelopen jaren de economische verslechtering in hun portemonnee voelden, gingen deze eetgelegenheden veel bezoekers trekken. "Het aantal wokrestaurants steeg juist door de slechte economie," verklaart Lin.

(7) Dat onbeperkt eten tegen een schappelijke prijs heeft ook een keerzijde: lage winstmarges. Om winst te maken, hebben wokrestaurants veel gasten nodig. Ze zitten daarom vaak op goed bereikbare locaties en hebben minimaal 250 zitplaatsen. Voorbeelden hiervan zijn het restaurant aan de A9 bij Amsterdam met 350 stoelen en het brugrestaurant boven de A4 bij Hoofddorp met 400 stoelen.

(8) De meest onstuimige groei van het aantal Chinees-Indische wokrestaurants is inmiddels achter de rug. Vol-

gens Lin kwam er enkele jaren geleden
90 elke week wel één bij. Nu zijn dat er
nog twee per maand, maar dat bete-
kent niet dat de wokformule aan het
einde van zijn Latijn is. Het succes is
niet onopgemerkt gebleven. Zo heeft
95 de wok zijn entree gemaakt in bijna
alle luxe wegrestaurants, vaak als
onderdeel van de restaurantformule
waarbij koks eten voor het oog van de
gasten klaarmaken. “We hebben het
100 opgenomen vanwege de grote popula-
riteit ervan,” vertelt marketingmanager
Diederik Vermeulen van één van deze
restaurants in Vianen.
(9) Andere ondernemers begonnen
105 “fast-food”-versies van wokrestaurants.
In 2005 werd de eerste Wok to Walk in
Amsterdam geopend. Voor zo’n zes
euro en binnen enkele minuten krijgen
gasten een wokmaaltijd geserveerd in

110 een modern kartonnen doosje, om ter
plekke op te eten of om mee te nemen.
Inmiddels heeft Wok to Walk vier vesti-
gingen in de hoofdstad. Binnenkort
openen er nog vier andere in o.a.
115 Amsterdam, Utrecht en Den Bosch.
(10) Dit soort eetgelegenheden heeft
de toekomst, stelt het onderzoeks-
bureau Foodservice Instituut Neder-
land. Want gezond is goed, maar ge-
120 zond en snel is nog beter. Het instituut
concludeerde begin dit jaar dat de
markt voor gezonde, snelle maaltijden
in drie jaar met elf procent is gestegen.
Nederland lijkt, kortom, nog niet uitge-
125 woks. Of gaat het om een trend en ver-
liest de consument na verloop van tijd
zijn interesse? “Zou kunnen,” denkt de
eigenaar van Wok to Walk. Maar zor-
gen maakt hij zich niet: “De beste
130 blijven bestaan.”

*Naar een artikel van Tom Kikken,
Elsevier, 17 februari 2007*

Het succes van geur

(1) Steeds meer wordt de consument verleid met lekkere luchtjes. De juiste geuren kunnen mensen positief beïnvloeden. Sterker nog, lekkere geuren ontspannen de hersenen en maken ons relaxed en zorgen ervoor dat we langer in de buurt ervan willen blijven. Dit geldt zowel voor welriekende mensen als ruimtes. Vieze geuren daarentegen zorgen direct voor lichamelijk, in de hersenen meetbaar ongemak en verhoogde activiteit. Die activiteit resulteert, simpel gezegd, in een onbehaaglijk gevoel en het idee van ‘zo snel mogelijk weg wezen’.

(2) Geuren zijn een steeds belangrijker rol gaan spelen in ons leven. Hoe snel zijn we gewend geraakt aan huisparfums die via stopcontact of kaars ons huis kunstmatig bewieroken? Zo'n tien jaar geleden bestond deze tak van de geurindustrie nog nauwelijks. Nu is deze industrie volgens onderzoeksbureau Mintel goed voor een jaarlijkse omzet van ruim twee miljard dollar wereldwijd. De totale omzet in geuren wordt momenteel geschat op een kleine twintig miljard euro.

(3) Net zoals we visueel veel meer beelden kunnen verwerken dan vroeger (vergelijk het trage tempo van oude films met de supersnelle beeldwisselingen van hedendaagse video-clips), is de moderne mens ook getraind in het omgaan met oneindig veel meer geuren in het dagelijks leven dan vroeger. We zijn niet beter gaan ruiken, maar wel sneller en oppervlakkiger.

(4) Het toekomstbeeld van de geurindustrie ziet er dan ook rooskleurig uit. Niet in de laatste plaats, omdat

45 tegenwoordig door allerlei chemische
hulpmiddelen oneindig veel meer,
sneller en goedkoper geuren kunnen
worden ontwikkeld dan vroeger. Er kan
zelfs bijna aan elk geurverzoek worden
50 voldaan door middel van de volgende
methode. Het product waaraan de geur
moet worden onttrokken (zoals bloemen,
fruit, brood, chocolade), wordt in
een speciale vacuümruimte geplaatst.

55 De geur wordt vervolgens geïsoleerd
en vastgelegd in chemische formules.
Daarna wordt de geur “vertaald” naar
kunstmatige moleculen. Als die moleculen
in een andere stof worden ondergebracht,
60 wordt de oorspronkelijke, natuurlijke
geur in die stof gekopieerd.

(5) De parfumindustrie is niet alleen
erg blij met de toenemende invloed
van geur in ons dagelijks leven. Deze
65 industrie stimuleert die ook aan alle
kanten. Via reclame wordt ons
voorgehouden, dat we per dagdeel,
stemming, seizoen of liefst per uur,
van parfum moeten wisselen.

70 **(6)** Ons interieur mag niet meer naar
interieur ruiken, maar moet ineens
ruiken naar strandwandelingen, frisse
lentebriesjes en lelietjes-van-dalen.
Oneigenlijke geuren dus, die daar van
75 nature helemaal niet passen. Maar dat
deert niet. Als we dat maar steeds vaker
doen, weet de volgende generatie
niet anders dan dat een zitkamer naar
viooltjes ruikt. Waarmee de markt van
80 interieurgeuren uit een flesje in de
toekomst een solide basis heeft
gecreëerd voor zichzelf.

(7) Als het op de huizenmarkt slechter
gaat, moet er alles aan gedaan worden
om te koop staande huizen zo aantrekkelijk
mogelijk te maken. Geur kan
85 daar een belangrijke rol bij spelen.
Logisch is, dat vieze luchten – sigaren,

honden, mufte gordijnen – de aantrek-
90 kelijkheid van een huis verminderen.
Hier willen we niet zijn! We ervaren
een welriekend huis als mooier dan
een huis dat stinkt of helemaal geen
95 geur heeft. Het is niet nieuw dat
makelaars aanraden om thuis de geur
van vers brood, bloemen of 's winters
een open haard te verspreiden wan-
neer mogelijke kopers langskomen.
100 Nieuw is wel dat in Amerika en Enge-
land makelaars steeds vaker de hulp
inroepen van zogenaamde 'neuzen',
zoals professionele parfummakers
heten, om huizen die na lange tijd on-
105 verkoopbaar blijken, van een nieuwe
geur te voorzien. Zomaar een lucht-
verfrisser voldoet niet. Vaak moet er
eerst 'ontgeurd' worden. Vervolgens
blijkt, dat wij onbewust een ander soort
110 geur lekker en passend vinden bij een
flat op de tiende verdieping dan bij een
huis met openslaande deuren naar een
tuin.
(8) In de autobranche speelt geur
eveneens een belangrijke rol. Een
115 nieuwe auto rook vroeger naar leer.
Door alle lijmsorten en moderne,
synthetische en behandelde materialen
die tegenwoordig voor auto-interieurs
worden gebruikt, ruikt zelfs het leer
120 daarin niet meer naar leer. Om nieuwe
auto's weer naar nieuwe auto's te laten

ruiken, worden speciale geuren ontwik-
keld, die dit idee van 'een nieuwe auto'
moeten oproepen bij een klant. De jon-
125 ge generatie autokopers kent de leer-
geur van auto's van vroeger immers
niet meer en koppelt die geur dus niet
meer aan een nieuwe auto. Daardoor
moet de industrie een nieuwe geur
130 ontwikkelen die dat idee wel over-
brengt. Dat is niet zomaar een leuk
spelletje. Geur kan voor een sterke
koopimpuls zorgen en is dus commer-
cieel gezien van groot belang.
135 **(9)** Niet alleen consumenten worden
beïnvloed door het gebruik van geu-
ren. Ook op andere manieren worden
geuren ingezet. Vooral in Japan wor-
den geuren, die via de airconditioning-
140 kanalen in kantoren worden verspreid,
gebruikt om de werklust op te wekken
of een middagdipje te voorkomen. Dat
gebeurt nu weliswaar nog mondjes-
maat, maar ook deze tak van de geur-
145 industrie lijkt aan het begin te staan
van een glorieuze toekomst.
(10) In de reclame spreekt men bij een
bepaald succesvol product wel eens
over "de geur van succes" die om dat
150 product hangt. Wij kunnen die uitdruk-
king ook omdraaien en spreken over
"het succes van de geur". Want geu-
ren, echte of kunstmatige, zijn in
opmars.

*Naar een artikel van Ivo Weyel,
Elsevier, 17 mei 2008*

De teksten die voor dit examen gebruikt zijn, zijn bewerkt om ze geschikt te maken voor het examen. Dit is gebeurd met respect voor de opvattingen van de auteur(s). Wie kennis wil nemen van de oorspronkelijke tekst(en), raadplege de vermelde bronnen.

Het College voor Examens is verantwoordelijk voor vorm en inhoud van dit examen.